

26.01.2021

POL-2020-82400

Oikeusministeriö

Oikeusapu- ja edunvalvontavirasto - selvitys perustamisesta

Poliisihallituksen lausunto Oikeusapu- ja edunvalvontaviraston perustamista koskevasta selvityksestä

1 Asia

Oikeusministeriö on pyytänyt Poliisihallitukselta lausuntoa Oikeusapu- ja edunvalvontaviraston perustamista koskevasta selvityksestä. Lausunnossa on pyydetty ottamaan kantaa lausuntopyyntöissä tarkemmin esitettyihin kysymyksiin Oikeusapu- ja edunvalvontaviraston perustamiseen liittyen.

Poliisihallitus on pyytänyt alaisiltaan poliisiyksiköiltä mahdollisia lausuntoja asiaan liittyen, joiden sisältö on sisällytetty soveltuvin osin Poliisihallituksen lausuntoon asiassa.

2 Lausunto

Poliisihallitus on tutustunut edellä mainittuun selvitykseen ja toteaa lausuntoon lausuntopyyntöissä esitetyn kysymyksenasettelun mukaisesti seuraavaa.

1. Kannatuksesta koskien Oikeusapu- ja edunvalvontaviraston perustamista ja oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä luopumista

Poliisihallitus katsoo, että poliisille kyseisellä organisaatiomallilla ei ole juuri merkitystä, mutta etuja voi tulla esimerkiksi keskushallintoviranomaisten keskusteluyhteyden helpottumisella. Täten Poliisihallitus kannattaa Oikeusapu- ja edunvalvontaviraston perustamista ja oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä luopumista, mikäli alueelliset palvelut eivät uudistuksen myötä heikkene. Tällä palveluiden turvaamisella on erityistä merkitystä poliisiyksiköille.

2. Arvio Oikeusapu- ja edunvalvontaviraston perustamisen ja piiriorganisaatiosta luopumisen vaikutuksista sidosryhmäyhteistyöhön

Oikeusapu- ja edunvalvontaviraston perustamisen ja piiriorganisaatiosta luopumisen voidaan arvioida vaikuttavan paikallisen, alueellisen ja valtakunnallisen sidosryhmätyön hoitamiseen positiivisesti. Poliisilaitosten organisaatio vastaa pääsääntöisesti muiden alueellisten viranomaisten organisaatiota antaen mahdollisuudet alueellisen ja myös paikallisen sidosryhmäyhteistyön hoitamiseksi. Keskushallintoon keskitetty toiminta tehostanee sidosryhmästrategian noudattamista sekä viestintää eri sidosryhmien välillä.

lä, sekä keskushallintoviranomaisten keskinäistä yhteistyötä. Toisaalta riskinä on, että päätösvallan etäännyminen ei paranna alueellista sidosryhmäyhteistyötä.

3. Esteellisyysperiaatteiden toteutumisesta ehdotetussa virastorakenteessa

Tähän kysymykseen vastaaminen on hiukan haasteellista ilman syvällistä substanssitetämystä kyseisestä hallinnonalasta. Poliisihallitus kuitenkin toteaa, että julkista oikeusapua koskevat esteellisyysperiaatteet saadaan todennäköisesti turvatuiksi ehdotetussa virastorakenteessa kuten nykyisessäkin piiriorganisaatiossa. Esteellisyystilanteessa hakija voidaan ohjata toisen oikeusaputoimiston tai yksityisen avustajan puoleen. Töiden tasapuolisen jakautumisen suhteen sekä esteellisyysselvityksen objektiivisen arvioinnin kannalta keskushallinto voisi mahdollisesti osoittaa käytettävän oikeusaputoimiston tai avustajan. Nykyisin esteellisyysselvityksessä hakijan toimisto taitaa määräytyä Oikeusapu- ja edunvalvontapiiriin työjärjestyksen mukaisesti. Esteellisyysselvityksiä voi olla vuositasolla tuhansia, joten kyse on siten merkityksellisestä asiasta ja suuresta työmäärästä.

4. Arvio viraston perustamisen vaikutuksesta oikeusavun, edunvalvonnan sekä neuvonnan saatavuuteen ja yhdenmukaisuuteen

Poliisihallitus katsoo, että viraston perustaminen voi edistää julkisen oikeusavun, yleisen edunvalvonnan sekä talous- ja velkaneuvonnan palveluiden saatavuutta sekä yhdenmukaisuutta. Hallinnollisten ja muiden taustatehtävien siirtyminen perustettavan viraston keskushallinnolle oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä tulisi todennäköisesti vähentämään päällekkäisten työtehtävien määrää ja näin ollen tehostaisi toimintaa. Toimistojen resurssit voitaisiin tällöin kohdentaa tehokkaammin niiden ydintehtäviin.

Oikeusapu- ja edunvalvontatoiminnan sekä talous- ja velkaneuvonnan palveluiden kehittäminen ja yhdenmukaistaminen on tarkoituksenmukaisinta tehdä keskitetysti esimerkiksi juuri keskushallintoon perustetussa toiminnossa.

Alueellisten toimijoiden kannalta tämä on myös keskeinen kysymys. Riskinä on, että päätöksentekotoimivallan mahdollinen etäännyttäminen ja keskittäminen eivät välttämättä edistä kaikkienensa palveluiden saatavuutta, ellei alueelliset toimijat pääse vaikuttamaan päätöksentekoon alueellensa kuuluviin asioihin.

5. Ehdotetusta keskushallinnon organisaatorakenteesta

Ehdotuksessa keskushallinnolle kuuluvat operatiiviset tehtävät siirretään ministeriöstä virastolle. Strategisten ja operatiivisten tehtävien rajan vetäminen ei aina ole kuitenkaan selkeää, ja tämä on hyvä ottaa huomioon alusta saakka mahdollista virastoa perustettaessa ja tehtäviä siirrettäessä. Ehdotettu keskushallinnon organisaatorakenne noudattelee valtion virastorakennetta koskevia linjauksia.

6. Ehdotetun viraston keskushallinnon tehtävien hoitamisen tavasta

Viraston keskushallinnon tehtävien hoitaminen monipaikkaisesti ja verkostomaisesti on perusteltua siitä näkökulmasta, että palveluiden alueellinen saatavuus saadaan edelleen turvattua. Toisaalta se voi tuoda omat johtamishaasteensa, kun toiminta on hajautettuna useampaan eri paikkaan. Nyky-yhteiskunnassa ja nykyisillä digitaalisilla välineillä tilanne on silti varmasti hallittavissa. Lisäksi selvät johtamismallit ja prosessit ovat kannatettavia, jotka erityisesti alkuvaiheessa ovat tarpeen rakennettaessa uutta virastoa.

7. Muut selvitystä koskevat huomiot

Ei muuta lausuttavaa.

Poliisijohtaja

Tomi Vuori

Poliisiylitarkastaja

Niina Uskali

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 26.01.2021 klo 16:04. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaimosta.

Jakelu

Oikeusministeriö

Tiedoksi

Hallitusneuvos Kirta Heine, kirta.heine@om.fi, oikeusministeriö